

Vrouwen, Vrede & Veiligheid

Door:	Romy Kluitenburg
Klas:	6V2
Begeleidster:	A. Scheurkogel-de Regt
Vak:	Geschiedenis
Datum:	18-10-2018

“Women have a vital role to play in preventing conflict and building and maintaining peace. But although this is now widely recognized, far too often, women are prevented from full participation in peacemaking and peacebuilding. We are all suffering from the effects of this deficit.”

- Ban Ki-moon

voormalig Secretaris-Generaal van de VN (2007-2016)

speech VN Veiligheidsraad over Vrouwen, Vrede en Veiligheid oktober 2016

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Theoretisch kader en definities	2
VN-Veiligheidsraad resoluties	5
Achtergrond Resolutie 1325	5
Aanvullende resoluties	6
Vrouwen in vredesprocessen	9
Belang van vrouwen in het vredesproces	9
Vrouwelijke kwaliteiten	10
Conclusie	12
Deelvragen	12
Hoofdvraag	13
Discussie	15
Nawoord	16
Bibliografie	17
Bijlagen	20
Interview Ted Strop - von Meijenfeldt	20
Interview Anne-Floor Dekker	23
Logboek	27

Inleiding

Zomer 1996, Londen. Twee Amerikaanse toeristen ontdekken de stad. De meisjes poseren voor een foto bij Buckingham Palace. Eén van hen is Meghan Markle. De vrouw die zo'n twintig jaar later met Prins Harry trouwt¹. Velen zullen de naam Meghan Markle associëren met de Netflix favoriet 'Suits' of haar relatie met Prins Harry. Maar de Amerikaanse actrice staat ook bekend als vrouwenrechten-activiste. Meghan is daardoor een rolmodel voor vele vrouwen en meisjes in de wereld. In haar kinderjaren kwam zij al op voor mensenrechten en gelijkheid en sinds 2014 betoogt ze actief voor politieke participatie en leiderschap van vrouwen. In 2015 bevestigde zij haar invloedrijke rol binnen de Verenigde Naties tijdens haar speech op International Women's Day².

"I am proud to be a woman and a feminist" - Meghan Markle

Toch is de gendergelijkheid in veel landen nog ver te zoeken. Vrouwen worden neergezet als minderwaardig, nutteloos en incapabel. De weg naar gendergelijkheid is dan ook nog lang. De slechte positie van de vrouw wordt alleen maar versterkt door de onrust in de wereld als gevolg van klimaatverandering, honger, crises en conflicten. Hiermee schiet de maatschappij zichzelf in de voet. Aangezien de wereld 50 procent aan kennis, capaciteit en kracht misloopt. Investing in vrouwenrechten en gendergelijkheid staat gelijk aan investeren in de gemeenschap, het gezin en duurzame maatschappelijke ontwikkeling. Maar vrouwenrechten zijn natuurlijk bovenal mensenrechten en daarom hebben zij het fundamentele recht om gelijk behandeld te worden³. Tijdens mijn research ben ik uitgekomen bij VN Resolutie 1325. Daarin laat de Veiligheidsraad zich duidelijk uit over de belangrijke rol van vrouwen bij het voorkomen en oplossen van gewapende conflicten, bij vredesonderhandelingen en wederopbouw en over de noodzaak vrouwen te beschermen tegen oorlogsgeweld. Maar de cijfers liegen er niet om. De helft van onze wereldbevolking is vrouw. Toch is slechts twee procent van de bemiddelaars en negen procent van de onderhandelaars in vredesprocessen vrouw⁴. Waarom blijft de participatie van vrouwen achter? Wat is het resultaat als vrouwen wel mogen deelnemen aan vredesonderhandelingen? En hoe ziet de implementatie van VN Resolutie 1325 er nu werkelijk uit?

Binnen dit onderwerp zag ik genoeg kansen voor nieuw en aanvullend onderzoek. Ten eerste zal ik aan de hand van eigen literatuuronderzoek ingaan op de achtergrond van VN Resolutie 1325, de aanvullende resoluties en de rol van vrouwen binnen het vredesproces. Door interviews te houden met verschillende deskundigen bij dit onderwerp hoop ik antwoord te krijgen op de vraag waar we nu, na ongeveer 18 jaar, staan met betrekking tot de problematiek van vrouwen in vredesprocessen.

Met deze verzamelde informatie zal ik antwoord geven op de volgende deelvragen:

Wat is de aanleiding geweest voor het opstellen van VN Resolutie 1325?

Waarom is het belangrijk dat vrouwen worden betrokken in vredesprocessen?

Wat is de invloed van vrouwen ten opzichte van mannen binnen het vredesproces?

Mijn hoofdvraag luidt: In welke mate is VN Resolutie 1325 geïmplementeerd?

¹ <https://nos.nl/artikel/2232554-en-bruid-meghan-sprookjesprinses-die-alles-heeft.html>

² <https://www.nbclosangeles.com/news/national-international/Feminist-Meghan-Markle-Advocate-for-Women-UN-Women-460478763.html>

³ <https://actionaid.nl/2018/06/18/de-grootste-winst-in-de-nieuwe-beleidsnota-vrouwenrechten-en-gendergelijkheid/>

⁴ <http://hetnieuwe.viceversaonline.nl/dossier/vrouwen-hebben-positieve-invloed-op-vredesonderhandelingen/>

Theoretisch kader en definities

VN-resolutie

In het Van Dale woordenboek staat de definitie van resolutie als volgt omschreven:

“besluit van een overheid of vergadering.”

Voor dit profielwerkstuk zal ik mij richten op één van de VN-resoluties. Een VN-resolutie wordt omschreven als een besluit aangenomen door een orgaan van de Verenigde Naties.

Vanuit de internationale vrouwenbeweging bestond al lange tijd een stevige beweging en bewustwordingscampagne om de verschillende veiligheidsbehoeften en perspectieven van vrouwen voor, tijdens en na conflicten aan te kaarten. De conflicten in het voormalig Joegoslavië in de jaren 90 van de vorige eeuw leidden tot meer inzicht in en erkenning van de implicaties van (seksueel) geweld tegen vrouwen in conflictsituaties. Echter, de effecten van een gewapend conflict op vrouwen werden voor het eerst op de internationale agenda gezet in 1995 tijdens de Verenigde Naties Wereldvrouwenconferentie in het Beijing Actieplan. Vervolgens kwam binnen de VN een lobby tot stand voor een Veiligheidsraad resolutie over Vrouwen, Vrede en Veiligheid⁵.

Na vaststelling van "The Namibia plan of action on mainstreaming and gender perspective in multidimensional peace operations" in juni 2000, nam de VN-Veiligheidsraad op 31 oktober 2001 Resolutie 1325 Vrouwen, Vrede en Veiligheid aan⁶.

Als we kijken naar Resolutie 1325 stelt de VN centraal dat vrouwen conflicten beïnvloeden én erdoor beïnvloed worden en roept het iedereen die betrokken is bij vrede, veiligheid en ontwikkeling op om vrouwen actief te laten deelnemen aan conflictpreventie, vredesonderhandelingen en wederopbouw en ook rekening te houden met hun specifieke behoeften⁷. Hiermee erkende de VN-Veiligheidsraad expliciet het grote effect van gewapend conflict op vrouwen en de rol die vrouwen spelen bij het voorkomen en oplossen van conflicten. Binnen mijn onderzoek zal ik mij focussen op de implementatie van deze resolutie. In hoeverre zetten de VN, de Veiligheidsraad, de partijen in gewapende conflicten en de lidstaten zich in voor de deelname van vrouwen in alle besluitvormingsprocessen en de bescherming van vrouwen en meisjes tegen oorlogsgeweld? Denk daarbij aan processen die te maken hebben met preventie, management en oplossing van conflicten en bij post-conflict wederopbouw.

Vrouw

Een vrouw wordt omschreven als een volwassen mens van het vrouwelijke geslacht⁸. De laatste jaren is er alleen nogal wat ophef over hoe men zich identificeert. Er zijn heel wat meer gender labels dan alleen man of vrouw. En dan zijn er ook nog mensen die helemaal geen label opgeplakt willen krijgen of hun geregistreerde geslacht laten veranderen. Om mijn onderzoek overzichtelijk te houden, zal ik mij alleen focussen op de mensen die als vrouw zijn geboren en ook onder die term geregistreerd staan.

Vredesproces

Het woord vredesproces wordt beschreven als het geheel van handelingen dat als doel heeft een oorlog om te zetten in vrede⁹. Bij de vraag in hoeverre vrouwen worden betrokken binnen deze vredesprocessen, is het van belang om te kijken naar de manier van handelen en de functie van vrouwen. Welke manier van handelen wordt er gebruikt om vrede te bereiken? En ontstaat er na het

⁵ <https://wo-men.nl/wp-content/uploads/2016/05/FINAL-NAP-2016-2019.pdf>

⁶ http://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/windhoek_declaration.pdf

⁷ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement>

⁸ <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/vrouw#.WyTWtqczzb0>

⁹ <https://www.ensie.nl/wiktionary/vredesproces>

vredesoverleg ook daadwerkelijk een duurzame vrede? Wanneer vrouwen daadwerkelijk betrokken worden binnen 'het handelen' om vrede te bereiken zou je kunnen spreken van een inclusief vredesproces. In dat geval is Resolutie 1325 volledig geïmplementeerd.

Tijd en Plaats

Op 31 oktober 2000 werd Resolutie 1325 'Vrouwen, Vrede, Veiligheid' door de Veiligheidsraad aangenomen. In de 20^e eeuw was er echter al een sterke groep activisten die seksueel geweld aantoonde als oorlogswapen en de rol van vrouwen als informele bemiddelaars probeerde te benadrukken. Daarom heb ik ervoor gekozen om mij te focussen op de periode eind 20ste eeuw. Zo kan ik ook kijken naar de aanleiding die er is geweest voor het opstellen van VN Resolutie 1325 tot en met nu. Waarbij ik mij voornamelijk focus op de periode tot en met 2016, aangezien over dat jaar in Nederland het meest recente Nationaal Actie Plan (NAP) is gepubliceerd over vrouwen, vrede en veiligheid¹⁰.

Kijkend naar de plaats waar ik mijn onderzoek op wil richten, heb ik gekozen voor het continent Afrika. Verschillende landen in Afrika zijn focuspunten van Nederlandse organisaties die zich bezig houden met Resolutie 1325. Daarnaast is verreweg het meeste onderzoek gericht op deze regio.

Ten eerste focust het Nederlandse NAP zich op de Democratische Republiek Congo. In het oosten van Congo lopen er al lange tijd conflicten tussen talloze milities en het Congolese leger om de controle over natuurlijke hulpbronnen. Hierdoor bleef geweld tegen vrouwen en straffeloosheid onderbelicht. In de dorpen en steden in Oost-Congo werken verschillende Nederlandse en Congolese organisaties samen om een project uit te voeren dat zich specifiek richt op vrouwen in de provincie Zuid-Kivu: Femme au Fone. De vrouwengroepen rapporteren over dagelijkse inperkingen van hun rechten en bedreigingen van de vrede, veiligheid en stabiliteit in hun provincie. De redactie van Femme au Fone analyseert deze informatie en op basis daarvan worden wekelijks radio-uitzendingen gemaakt. Zij bespreken daarin de problematiek van vrouwen en informeren hen over hun rechten, maar zij vragen ook de verantwoordelijken om uitleg en roepen hen ter verantwoording¹¹.

Daarnaast staat hulp in Burundi centraal. Vanaf 1993 heeft een burgeroorlog Burundi ontworpen. Families zijn uiteen gevallen en duizenden kinderen zijn wees geworden. Bij de wederopbouw van het land en in het vredesproces nemen vele Burundese vrouwen het voortouw. Sinds 2005 is er vrede, maar er is veel ondersteuning nodig om deze in stand te houden. In 2010 heeft de maatschappelijke organisatie Burundian Women for Peace and Development (BWPD) zeven lokale vrouwengroepen opgericht. Deze groepen zetten zich in voor de vredesopbouw in hun directe omgeving, denk daarbij aan de familie of het dorp¹².

Hierbij moet vermeld worden dat niet geheel Afrika een conflictgebied is. Mede daardoor is het lastig om een algemene conclusie te trekken, maar dit ligt ook aan de plaatsgebondenheid van verbeteringen. Afrika is nu eenmaal een divers continent.

Onderzoek

Aan de hand van eigen literatuuronderzoek ga ik in op de inhoud van Resolutie 1325, de aanvullende resoluties en de invloed die vrouwen hebben op het vredesproces. Daarnaast heb ik door interviews te houden met verschillende correspondenten informatie verkregen over waar we nu, na ongeveer 18 jaar, staan met betrekking tot resolutie 1325.

¹⁰ <http://www.un.org/womenwatch/ianwge/taskforces/wps/nap/Belgium1325NAP.pdf>

¹¹ <http://femmeaufone.net/nl/femme-au-fone/item/121-over-femme-au-fone>

¹² <https://www.vrouwenenduurzamevrede.nl/wp-content/uploads/2015/03/Brochure-platform-2014-web.pdf>

Via contacten binnen de Verenigde Naties ben ik doorgestuurd naar de Nederlandse VN-Vrouwenvertegenwoordiger (Willemien Koning), medewerkers en diplomaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en vertegenwoordigers van verschillende non-profit organisaties. Na eindeloos veel mailen heb ik contact kunnen leggen met Anne-Floor Dekker en Ted Strop - von Meijenfeldt.

Anne-Floor is de leidinggevende voor het Gender, Peace & Security programma (GPS) bij het platform WO=MEN. Ze pleit voor gendergelijkheid in (post)conflictsituaties en is een actieve lobbyist voor de implementatie van VN Resolutie 1325 en alle aanvullende regelgeving op het gebied van noodhulp, ontwikkeling, veiligheid en mensenrechten. Binnen haar werk adviseert ze onder andere het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Defensie over de gendergerichte invloed van een conflict, samenwerking met (lokale) bewoners en de ontwikkeling van inclusievere beleidsvoering.

Ted is een voormalig mensenrechten advocaat en de voorzitter van het platform Vrouwen & Duurzame Vrede. Binnen haar werk houdt zij zich bezig met het ten uitvoer leggen van (inter)nationale afspraken, met name gericht op de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325, om zo de duurzame vrede en gendergelijkheid te bevorderen.

VN-Veilighedsraad resoluties

Achtergrond Resolutie 1325

Hiervoor heb ik behandeld wat de VN Resolutie 1325 inhoudt, maar de achtergrond van de totstandkoming is nog incompleet.

De VN erkent dat er in de 20^e eeuw sprake is geweest van een trendmatige groei van disproportioneel geweld in conflictsituaties. Hierbij baseert zij zich op gebeurtenissen in onder andere Congo, Soedan, Rwanda en Joegoslavië. Een opvallend fenomeen is dat burgers steeds vaker het slachtoffer worden bij gewapende conflicten. In de 21^e eeuw zijn maar liefst 90 procent van de slachtoffers burgers, waarvan 70 procent vrouwen en kinderen¹³. Seksueel geweld wordt systematisch gebruikt als oorlogswapen en nauwelijks bestraft. Amnesty International deed veel onderzoek op dit gebied, onder andere in verschillende landen in Afrika.

*'Ik werd ontvoerd door de aanvallers, die allemaal in uniform waren. Ze namen dozijnen meisjes, zoals ik mee. Overdag werden we geslagen, en zeiden ze tegen ons: "Jullie, zwarte vrouwen, we zullen jullie uitroeien, jullie hebben geen god. 's Nachts werden we diverse keren verkracht.'*¹⁴

Dit geweld tegen vrouwen en kinderen wordt gebruikt als strategie om de vijand te vernederen en uit te roeien. Hierbij worden mannen getoond als 'moedige soldaten' terwijl vrouwen en kinderen beschermd moeten worden tegen de vijand. Mede daarom wordt verkrachting ingezet als oorlogswapen. Vrouwen en kinderen die zijn verkracht zijn het symbool van een zwak leger (dat niet in staat is om 'hun' vrouwen te beschermen). Het geweld dat tegen vrouwen wordt ondernomen blijft lange tijd onderbelicht, terwijl burgers en in het bijzonder vrouwen en meisjes in toenemende mate slachtoffer worden. De conflicten in het voormalig Joegoslavië rond 1990 hebben ook bijgedragen tot meer inzicht in en erkenning van de implicaties van (seksueel) geweld tegen vrouwen in conflictsituaties¹⁵.

Daarnaast benadrukt Resolutie 1325 de rol van vrouwen als vredestichter alsmede het recht op een gelijkwaardige plek aan de onderhandelingstafel en bij de inrichting van de samenleving. Vrouwen spelen namelijk een beslissende rol bij het voorkomen en oplossen van conflicten, tijdens de wederopbouw na het conflict en bij het handhaven van de vrede¹⁶. Zo zijn vrouwen vaak belangrijke actoren voor vrede en dialoog, zetten ze sociale vangnetten op of beginnen ze eigen bedrijfjes om in het levensonderhoud te kunnen voorzien, zowel voor zichzelf als hun gezin¹⁷. Daarnaast dragen vrouwen ook bij in het huishouden en de zorg voor de kinderen. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat ontwikkelingshulp zinloos blijft wanneer men geen erkenning geeft aan de belangrijke positie van vrouwen en kinderen. Maar deze erkenning als informele bemiddelaar bleef lange tijd onderbelicht. Vrouwen kregen geen of nauwelijks een rol tijdens de verschillende fasen van een conflict, behalve wanneer zij gebruikt konden worden als verzorgster of vervangende productieve kracht.

Pas in de jaren 90 van de vorige eeuw nam de belangstelling voor de bijzondere positie van vrouwen in conflictgebieden toe. Met name tijdens de VN Mensenrechtenconferentie in Wenen (1993), waar de inzet was dat vrouwen ook mensenrechten hebben en tijdens de Beijing Vrouwenconferentie

¹³ http://www.vredesmagazine.nl/tijdschrift/Hollanditis.Nu/inhoud_no1/Resolutie1325.html

¹⁴ https://www.vrouwenenduurzamevrede.nl/wp-content/uploads/2015/03/brochure-2006_PlatformVDV_website.pdf

¹⁵ <https://nobelwomensinitiative.org/wp-content/uploads/2013/09/war-on-women-web.pdf?ref=218>

¹⁶ http://www.vredesmagazine.nl/tijdschrift/Hollanditis.Nu/inhoud_no1/Resolutie1325.html

¹⁷ <https://hetnieuwe.viceversaonline.nl/uncategorized/resolutie-1325-de-belangrijkste-feiten-op-een-rij/>

(1995) is veel werk verzet om regeringsleiders te overtuigen om seksueel geweld tegen vrouwen als misdaad te erkennen en de positie van vrouwen aan de onderhandelingstafel te bevestigen¹⁸. Vervolgens kwam binnen de VN een lobby tot stand voor een Veiligheidsraad resolutie over Vrouwen, Vrede en Veiligheid. Tijdens de bijeenkomst in Windhoek (Namibië) werd de opzet gemaakt voor VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325 Vrouwen, Vrede en Veiligheid, die op 31 oktober 2000 werd aangenomen¹⁹. Hierbij speelde een coalitie van non-gouvernementele organisaties bestaande uit International Alert, Amnesty International, de Women's Commission for Refugee Women and Children, de Hague Appeal for Peace en WILPF, een belangrijke rol.

Met Resolutie 1325 op zak was het noodzakelijk om ook daadwerkelijk actie te ondernemen. Een jaar nadat de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325 in 2000 had aangenomen, riep Secretaris-Generaal Kofi Annan alle lidstaten op om een eigen Nationaal Actie Plan (NAP) op te stellen om uitvoering te geven aan de resolutie. In ons land zette een coalitie van non-gouvernementele organisaties (ngo's) zich in voor een eigen Nederlands NAP. Pas in 2004 werd hiertoe een commissie benoemd, de zogenaamde Taskforce, waarvan het mandaat eind 2006 afliep zonder dat er veel was bereikt. Gelukkig pakte de nieuwe Minister van Ontwikkelingssamenwerking de opdracht voor een NAP in 2007 weer op. Door nauwe samenwerking tussen de overheid en maatschappelijke organisaties werd in december 2007 binnen een half jaar tijd het eerste Nationale Actie Plan 2008-2011 ondertekend²⁰. Met deze richtlijnen kon de vrouwenvredesbeweging hun werk voortzetten.

Aanvullende resoluties

Resolutie 1325 is een belangrijk uitgangspunt voor de erkenning van het belang van de rol van vrouwen in gewapende conflicten. Maar al snel bleek dat de resolutie tekortschoot op de gebieden uitvoering en regelgeving. Verschillende ontwikkelingen in de wereld en jaarlijkse evaluaties hebben geleid tot een reeks van nieuwe resoluties die aansluiten op aspecten van 1325.

De zeven aanvullende resoluties gaan in op twee verschillende aspecten. Ten eerste wordt er gefocust op de preventie van seksueel geweld, waarbij steeds meer instrumenten worden ontwikkeld om de naleving hiervan af te dwingen. Ten tweede komt er steeds meer regelgeving over de participatie van vrouwen in vredesprocessen²¹.

Seksueel geweld

Resolutie 1820

Op 19 juni 2008 heeft de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1820 aangenomen. Deze resolutie bevestigt het gebruik van systematisch seksueel geweld in conflictgebieden en sluit aan bij de paragraaf over seksueel geweld in Resolutie 1325. Naast de aanvullende functie stelt Resolutie 1820 ook een aantal sancties. Zo moet het personeel van vredesmissies geschoold worden om preventief te handelen en de burgerbevolking te beschermen tegen seksueel geweld. Daarnaast wordt seksueel geweld erkend als oorlogsmisdaad. Om die reden wordt er geen amnestie verleend aan plegers van seksueel geweld²².

Resolutie 1888

Resolutie 1888 die is aangenomen in september 2009 legt de nadruk op het stoppen van seksueel geweld en legt daarbij een aantal sancties op, waaronder het aanstellen van een speciale VN-gezant

¹⁸ http://www.vredesmagazine.nl/tijdschrift/Hollanditis.Nu/inhoud_no1/Resolutie1325.html

¹⁹ http://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/windhoek_declaration.pdf

²⁰ https://www.vrouwenenduurzamevrede.nl/wp-content/uploads/2015/03/brochure-2006_PlatformVDV_website.pdf

²¹ <https://www.vrouwenenduurzamevrede.nl/wp-content/uploads/2015/03/Brochure-platform-2014-web.pdf>

²² <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1820>

in de strijd tegen seksueel geweld in conflictsituaties. Daarnaast werd de term Women Protection Advisors (WPA's) geïntroduceerd. Deze teams van specialisten kunnen snel worden ingezet voor juridische bijstand in situaties waar seksueel geweld een rol speelt²³.

Resolutie 2016

Resolutie 2016, aangenomen in juni 2013, is de vierde resolutie die zich richt op seksueel geweld in conflicten. Hierbij gaat ze verder in op de WPA's uit Resolutie 1888. Deze specialisten moeten afdoende getraind zijn en systematisch worden ingezet²⁴.

Resolutie 1960

Op 16 december 2010 heeft de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1960 aangenomen. Het uitgangspunt van deze resolutie is het aanreiken van institutionele instrumenten (tools and teeth) om straffeloosheid te bestrijden. Daarnaast benoemt ze stappen die gezet moeten worden om seksueel geweld in conflicten te voorkomen. Hierbij is de methode van 'naming en shaming' een grote stap op weg naar gerechtigheid voor slachtoffers en de erkenning van seksueel geweld als een ernstige schending van de mensenrechten en het internationaal recht²⁵.

Vrouwen in vredesprocessen

Resolutie 1889

Resolutie 1889, aangenomen in oktober 2009, richt zich op de participatie van vrouwen in de wederopbouwfase na een gewapend conflict en roept de lidstaten van de VN, donoren en maatschappelijke organisaties op alles te doen om vrouwen te beschermen en hun inbreng te garanderen bij de wederopbouw van door oorlog getroffen gebieden. Daarnaast vraagt 1889 om indicatoren te ontwikkelen waarmee de implementatie van Resolutie 1325 binnen de VN en door lidstaten kan worden gemeten²⁶.

Resolutie 2122

Resolutie 2122 werd aangenomen in oktober 2013 en komt met stevigere maatregelen om vrouwen te betrekken bij en deel te laten nemen aan vredesprocessen. Verder stelt de resolutie maatregelen om rapportages op te stellen.

Daarnaast wordt er in de resolutie gevraagd om regelmatige rapportages over zaken met betrekking tot Vrouwen, Vrede en Veiligheid. Ook wordt aan de Veiligheidsraad en aan de missies van de Verenigde Naties opgedragen om hun aandacht voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid te vergroten en bij het opzetten of vernieuwen van mandaten maatregelen op te nemen om gendergelijkheid en vrouwenemancipatie te bevorderen²⁷.

Vorderingen

Achttien jaar na het aannemen van Resolutie 1325 is er volgens velen nog geen eindpunt in zicht, maar een nieuw beginpunt. Naar aanleiding van een grootschalig onderzoek over 'UNSCR 1325' is op 13 oktober 2015 Resolutie 2242 door de Veiligheidsraad aangenomen. Die heeft als doel de uitvoering van 1325 te versterken en de aandacht voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid te vergroten.

Om een betere integratie van Resolutie 1325 in haar eigen werk te bereiken zal de Veiligheidsraad de vrede en veiligheidsbelangen van vrouwen expliciet benoemen en opnemen op de agenda's van al haar besprekingen. Daarnaast komt er een *Informal Expert Group* die het overzicht en de voortgang van de uitvoering van gemaakte afspraken moet bewaren en bewaken. Ten tweede benadrukt de

²³ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1888>

²⁴ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2016>

²⁵ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1960>

²⁶ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1889>

²⁷ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2122>

Raad het feit dat vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd zijn bij de discussies over vredesprocessen. Verder worden de lidstaten opgeroepen om de financiering rond deze problematiek te verhogen. Tot slot is Resolutie 2242 de enige die expliciet vraagt om aandacht te besteden aan het genderaspect bij de bestrijding van gewelddadig extremisme en terrorisme.

Al de hiervoor genoemde vorderingen gaan in op probleempunten die ook in mijn onderzoek naar voren zijn gekomen. Zie in dat verband wat in mijn interviews met Anne-Floor Dekker en Ted Strop - von Meijenfeldt door beiden aan de orde is gesteld. De grootste valkuil van Resolutie 1325 is namelijk het ontbreken van een controlemechanisme.

“Er zijn vele andere VN verdragen die zij opgesteld als ‘binding treaty’, zoals het VN Vrouwenverdrag (CEDAW), wat inhoudt dat landen zich aan de richtlijnen van het verdrag moeten houden en ook elke vier jaar door een comité worden gemonitord. Bij Resolutie 1325 missen deze strenge eisen. Dit heeft ertoe geleid dat Resolutie 1325 door veel landen aan de kant is geschoven.” (Citaat uit het interview met Anne-Floor).

“Het is een morele plicht van de lidstaten om hier rekening mee te houden, maar er zijn geen sancties of controlemechanismen verbonden aan de resolutie.” (Citaat uit het interview met Ted).

Daarnaast geeft Anne-Floor aan dat de financiering rond een Nationaal Actie Plan en de kennis over de culturele context veelal tekort schiet.

“Dan hebben ze een heel mooi plan, maar dat kan dan niet worden uitgevoerd, omdat er geen geld voor is. Zolang overheden niet echt moeten, merk je dat er weinig motivatie is om de plannen werkelijkheid te maken.”

“Toch merk je een groot verschil tussen dat wat er op papier staat en wat er in de praktijk gebeurt. Dit ligt voor een deel aan het feit dat er onvoldoende geld in wordt gestoken, maar er is ook onvoldoende kennis. ... Er moet meer kennis en begrip komen bij militairen, maar ook bij overheden, waarom het zo belangrijk is om een inclusieve militaire eenheid en voldoende kennis over de lokale situatie te hebben.”

Vrouwen in Vredesprocessen

Invloed van de vrouw

Tussen 1992 en 2011 was slechts 2 procent van de bemiddelaars en 9 procent van de onderhandelaars in vredesprocessen vrouw²⁸. Dit terwijl vrouwen de helft van de wereldbevolking vormen. Hoe kan het dat het betrekken van vrouwen in vredesprocessen zo achterblijft? Hierbij moet wel worden opgemerkt dat in een continent als Afrika deze cijfers iets gecompliceerder liggen. Zo speelden Soedanese vrouwen een cruciale rol in het vredesproces, wat leidde tot een stabiele vrede. Er wordt echter nog veel hulp geleverd aan landen als Congo en de Centrale Afrikaanse Republiek. Het betrekken van vrouwen bij het vredesproces werd in de periode 2013-2015 onderzocht door het International Peace Institute (IPI). In het rapport 'Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes' toont het IPI de resultaten van hun onderzoek naar de participatie van vrouwen in vredesonderhandelingen over de hele wereld.

Volgens het verslag van het IPI zijn er een aantal barrières voor vrouwen in vredesprocessen. Ten eerste is het belangrijk om te kijken naar de verschillende behoeftes van de betrokken partijen. Vrouwen zullen de nadruk leggen op het tegengaan van seksueel of huiselijk geweld. Dit in tegenstelling tot het internationale kader waar de nadruk ligt op staatsveiligheid. Hiermee worden de huidige ideeën over vrede en veiligheid dus als onvoldoende beschouwd.

Daarnaast gaat het IPI in op het doel en de betekenis van vrede. Wanneer er wordt gestreefd naar het beëindigen van geweld zullen vrouwen minder vertegenwoordigd worden, aangezien zij zelden tot de strijdende partijen behoren. Dit maakt hun irrelevante deelnemers in de vredesonderhandelingen. Daarentegen gaan vredesprocessen vaak niet alleen over het beëindigen van geweld, maar wordt er de basis gelegd voor het opbouwen van de samenleving na het conflict en wordt er gestreefd naar een duurzame vrede. Wanneer je naar die situatie kijkt is het logisch om meerdere partijen te betrekken, zoals vrouwen en andere groepen die beïnvloed worden door de impact van deze beslissingen. Dit punt wordt ook sterk benadrukt door Anne-Floor Dekker in mijn interview met haar. De ondervertegenwoordiging van onder andere minderheidsgroepen en vrouwen heeft tot gevolg dat hun belangen niet gehoord worden.

Ten derde benadrukken sceptici dat vrouwen het vredesproces zullen ontsporen. Andere vredesonderhandelaars zullen het veld moeten ruimen, waardoor er kennis verloren zal gaan. Ook heerst er een grote onwil bij de strijdende partijen om hun macht af te staan aan 'nieuwe binnenkomers'.

Ten slotte hebben multilaterale organisaties zoals de VN maar weinig invloed op de uitvoering van hun beleid. Dit houdt in dat ondanks de erkenning van het geweld tegen vrouwen en de tekortkoming binnen het vredesproces, de organisatie zelf niet de middelen heeft om verandering aan te brengen. Die taak ligt in handen van de VN-lidstaten²⁹.

Wat is het effect wanneer vrouwen wel worden betrokken binnen het vredesproces? Tot nu toe is er weinig onderzoek gedaan naar de effecten van de participatie van vrouwen in vredesprocessen. Daarom heeft het IPI deze taak op zich genomen, met als resultaat het rapport 'Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes'. Hierin wordt aangetoond dat wanneer vrouwengroepen het vredesproces konden beïnvloeden, er vrijwel altijd een vredesakkoord werd bereikt en de kans op uitvoering van het akkoord werd vergroot. Hierbij gaat het om de rol van vrouwengroepen in zo'n veertig vredesonderhandelingen.

Op de korte termijn kan worden geconcludeerd dat de kans op een vredesakkoord wordt vergroot wanneer vrouwen deelnemen aan het vredesproces. Onderzoeksresultaten uit verschillende landen

²⁸ <https://hetnieuwe.viceversaonline.nl/2015/09/01/vrouwen-hebben-positieve-invloed-op-vredesonderhandelingen/>

²⁹ <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2015/06/IPI-E-pub-Reimagining-Peacemaking.pdf>

tonen aan dat deelname van vrouwen in het vredesproces de kans aanzienlijk verhoogt voor een langere instandhouding van de vredesovereenkomst. Voor vredesonderhandelingen tussen 1989 en 2011 geldt dat wanneer vrouwen betrokken werden bij de totstandkoming van het vredesproces, de kans 20 procent groter was dat de overeenkomst meer dan twee jaar standhield.

Op lange termijn is de invloed van vrouwen nog groter. De deelname van vrouwen leidde tot 35 procent meer kans dat het akkoord na vijftien jaar nog standhield³⁰.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat, ondanks de opvatting dat de deelname van vrouwen in vredesprocessen te risicovol zou zijn en zich niet focust op dat wat belangrijk is, namelijk tot een overeenkomst komen, het IPI het tegendeel laat zien. Het onderzoek toont aan dat de deelname van vrouwen de kans op het bereiken van een vredesakkoord vergroot en meer zekerheid biedt dat de vrede langer stand zal houden.

Daarentegen geeft het betrekken van een vrouw die buiten het conflict staat, bijvoorbeeld een vrouwelijke medewerker van de VN of de African Union, geen zekerheid voor het bereiken van een duurzame vrede. Lokale vrouwengroepen uit het conflictgebied zijn belangrijk voor het bereiken van een vredesakkoord. Dit onderscheid is ontzettend belangrijk, aangezien het weergeeft dat de aanwezigheid van vrouwen op zichzelf niet gelijkstaat aan het sluiten van een overeenkomst.

Dit zegt Anne-Floor daarover:

“Het grootste deel van de lokale bevolking waar je mee te maken hebt zijn vrouwen en vrouwen mogen niet zomaar in gesprek met vreemde mannen. Met vrouwelijke militairen kan je veel makkelijker dat gesprek aangaan. Daarom is het zo belangrijk om vrouwen in je eenheid te hebben als aanspreekpunt en vertrouwenspersoon. Ook vrouwen zonder uniform.”

Daarnaast moet gezegd worden dat de periode van herstel na een conflict een belangrijke indicator kan zijn voor de vrede op de lange termijn. Wanneer gendergelijkheid en de participatie van vrouwen binnen vredesprocessen wettelijk worden vastgesteld door middel van quota, is er een grotere kans dat het vredesverdrag langer standhoudt. Een voorbeeld: Door middel van genderquota wordt de mogelijkheid dat het geweld in een conflictgebied zal eindigen binnen vijf jaar met 27 procent verhoogd. Maar terwijl quota een bepaald aantal vrouwen in vredesprocessen vereisen, moet er wel gekeken worden naar de kwaliteiten die vrouwen met zich meebrengen. Het zwaartepunt moet bij de kwaliteit liggen en niet bij de kwantiteit. Dit is de reden waarom vrouwenquota worden bekritiseerd door verschillende vrouwenorganisaties en vooral binnen de VN zelf³¹.

Kwaliteiten van de vrouw

Velen zouden zeggen dat vrouwen zachtaardiger en empathischer zijn. Daarnaast leggen vrouwen meer nadruk op de sociale verantwoordelijkheid dan mannen en zijn ze beter te vertrouwen. Deze ideeën komen veelal voor uit stereotypes die door de maatschappij zijn gecreëerd en gelden daardoor niet voor iedere vrouw. Maar er kan wel gesteld worden dat de bovengenoemde eigenschappen en opvattingen vrouwen goede deelnemers maken voor leiderschap en een rol in het vredesproces. Kortom, vrouwen hebben een ander perspectief te bieden over wat vrede en veiligheid betekent en hoe dit zich vorm geeft³².

³⁰ <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2015/06/IPI-E-pub-Reimagining-Peacemaking.pdf>

³¹ <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/aug/11/women-conflict-peace-society>

³² <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2015/06/IPI-E-pub-Reimagining-Peacemaking.pdf>

Het is dan ook interessant om te kijken naar dit andere perspectief en de eigenschappen die vrouwen te bieden hebben. Ten eerste worden vrouwen beschouwd als een vertrouwenspersoon³³. Wanneer het aankomt op seksueel geweld zijn vrouwelijke hulptroepen beter in het omgaan met slachtoffers. Een slachtoffer van seksueel geweld voelt zich veiliger in de omgeving van andere vrouwen, aangezien het veelal mannen zijn die dit geweld tegen haar hebben ondernomen. Daarnaast hebben vrouwen een beter inlevingsvermogen en empathie voor de slachtoffers. Eigenschappen die minder natuurlijk zijn voor hun mannelijke collega's.

“Je kan het je zelf heel goed inbeelden dat jij als vrouwelijk slachtoffer van seksueel geweld niet naar een militair zal toestappen om je verhaal kwijt te kunnen en de dader aan te wijzen, een dader die veelal zelf ook militair is. Dat bestaat niet, ook niet in Nederland. Daarom is het zo belangrijk om vrouwen in je eenheid te hebben als aanspreekpunt en vertrouwenspersoon. Ook vrouwen zonder uniform.” (Citaat uit het interview met Anne-Floor)

Daarnaast kan er bevestigd worden dat vrouwen over het algemeen minder agressief zijn dan mannen. Vrouwen zullen altijd de keuze maken om zo min mogelijk bloed te laten vloeien in conflictsituaties. Ted Strop geeft hierbij de aanvulling dat vrouwen in conflictgebieden ook de taak van het moederschap met zich meedragen. Hun drijfveer is het in leven houden van hun kinderen. Daardoor zijn ze veel gemotiveerder om vrede te bereiken om zo hun familie te beschermen. Ze zullen ervoor kiezen het gesprek aan te gaan, wat mij brengt op mijn laatste punt waarin vrouwen excelleren, namelijk communicatie. Vrouwen zijn beter in communiceren met conflictpartijen. Ze worden niet gezien als een bedreiging door rebellerende groepen, daarom zijn ze eerder bereid om de onderhandeling aan te gaan³⁴.

Volgens Anne-Floor gaat het niet om een specifieke kwaliteit die vrouwen kunnen brengen aan de onderhandelingstafel. Naar haar mening heeft de participatie van vrouwen voor een groot deel te maken met belangenbehartiging.

“De reden dat vrouwen aan de onderhandelingstafel zitten, is het feit dat zonder hun aanwezigheid de problematiek rondom vrouwen nooit gehoord zal worden. Wanneer vrouwen thuis zitten hebben zij geen inspraak op de manier waarop een conflict wordt opgelost, de machtsverhoudingen en de bescherming van betrokken partijen, omdat niemand hun belangen vertegenwoordigd aan tafel. Binnen onderhandelingen en vredesprocessen zitten vrijwel alleen de botsende partijen aan tafel. Het gaat helemaal niet over het welzijn van vrouwen, jongeren en minderheidsgroepen. Deze belangen zullen daardoor nooit worden meegewogen. Daarom zijn vrouwen binnen het vredesproces van groot belang. Niet zozeer omdat zij beter zijn in het sluiten van een overeenkomst, maar omdat het akkoord pas echt inclusief is wanneer alle belangen worden meegewogen.”

De vraag is nu of vredesprocessen niet veel effectiever zouden zijn wanneer er meer vrouwen aan de onderhandelingstafel zitten dan mannen. De gedachte dat mannen oorlog voeren en vrouwen de vredesstichters zijn die de macht moeten grijpen, is zeker niet mijn standpunt. Wat ik wil laten zien is dat wanneer er meer vrouwen, met hun inlevingsvermogen en begrip voor alle partijen, deelnemen aan het vredesproces er een grote verandering gemaakt kan worden met betrekking tot vrede en veiligheid.

³³ <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/17/women-better-peacekeepers-un-officers-think-so>

³⁴ <https://www.un.org/africarenewal/magazine/february-2003/are-women-better-peacemakers>

Conclusie

Deelvragen

Wat is de aanleiding geweest voor het opstellen van VN Resolutie 1325?

Onderzoek naar conflicten uit de vorige eeuw laat zien dat burgers steeds vaker het slachtoffer zijn van gewapende conflicten. Maar liefst 90 procent van de slachtoffers is burger, daarvan is 70 procent vrouw of kind. Seksueel geweld wordt systematisch gebruikt als oorlogswapen en nauwelijks bestraft. De gevolgen van deze nieuwe oorlogsstrategieën kwamen voor het eerst ter sprake op de VN-Mensenrechtenconferentie in Wenen (1993), met het thema 'Human rights are women's rights'. Ook op de Wereld-vrouwenconferentie in Beijing (1995) is veel werk verzet om regeringsleiders te overtuigen om seksueel geweld tegen vrouwen als misdaad te erkennen en de positie van vrouwen aan de onderhandelingstafel te bevestigen. Na eindeloos veel lobbywerk heeft de VN-Veiligheidsraad op 31 oktober 2000 Resolutie 1325 aangenomen. In deze resolutie spreekt de Veiligheidsraad zich duidelijk uit over de belangrijke rol van vrouwen bij het voorkomen en oplossen van gewapende conflicten, bij vredesonderhandelingen en wederopbouw en over de noodzaak vrouwen te beschermen tegen oorlogsgeweld.

De aanleiding voor de aanneming van Resolutie 1325 bestaat dus uit twee delen.

1. Het systematisch gebruik van (seksueel) geweld tegen vrouwen, dat veelal onbestraft bleef.
2. De ondervertegenwoordiging van vrouwen in vredesopbouw, met name in officiële vredesbesprekingen en in de wederopbouw van een vreedzame en democratische samenleving.

Waarom is het belangrijk dat vrouwen worden betrokken in vredesprocessen?

Om antwoord te geven op deze vraag is het van belang om eerst te kijken waarom vrouwen nu niet worden betrokken binnen het vredesproces. Vredesverdragen worden over het algemeen gesloten tussen strijdende partijen of overheden. Aangezien vrouwen veelal niet tot deze groepen behoren, zijn zij volgens sommigen niet relevant als deelnemers bij het vredesproces. Daarnaast hebben vrouwen meer oog voor andere belangen. Vrouwen focussen zich meer op het tegengaan van seksueel of huiselijk geweld. Daarentegen ligt internationaal de nadruk op staatsveiligheid. Ten slotte hebben multilaterale organisaties als de VN weinig invloed op de uitvoering van hun beleid. Resolutie 1325 is geen bindende wetgeving. Het is de morele plicht van de lidstaten om zich met de positie van vrouwen in conflictgebieden te bemoeien.

Het effect dat vrouwen kunnen hebben op een vredesproces is echter groot. Ten eerste laat het onderzoek van het IPI zien dat wanneer vrouwen het vredesproces effectief kunnen beïnvloeden er een grotere kans is op het bereiken van een overeenkomst. Daarnaast leidt de deelname van vrouwen tot een langere instandhouding van het akkoord. Verder vormen vrouwen de helft van de wereldbevolking. Het is dan ook niet meer dan logisch dat zij een plek verdienen binnen het vredesproces. Wanneer vrouwen niet deelnemen aan vredesonderhandelingen zal de problematiek rondom vrouwen nooit ter sprake komen, aangezien niemand hun belangen aan tafel vertegenwoordigd. Dit geldt net zo goed voor (etnische) minderheden en jongeren.

Hier moet aan worden toegevoegd dat het betrekken van vrouwen in het algemeen niet voldoende is. Er moet gekeken worden naar de capaciteiten die de vrouwen kunnen leveren. Met dat in het achterhoofd worden genderquota vermeden. Daarnaast staat de aanwezigheid van vrouwen niet gelijk aan het sluiten van een overeenkomst. Vrouwen die buiten het conflict staan hebben veel minder invloed. Het is van belang dat lokale vrouwen aanwezig zijn bij het vredesproces.

Wat is de invloed van vrouwen ten opzichte van mannen binnen het vredesproces?

Bij de beantwoording van de vorige deelvraag heb ik laten zien dat het betrekken van vrouwen bij vredesprocessen van groot belang is, maar dat er ook aandacht besteed moet worden aan de kwaliteiten van deze vrouwen. Want welke aanvullende kwaliteiten kunnen vrouwen bieden binnen het vredesproces? Ten eerste zijn vrouwen minder agressief dan mannen. Vrouwen verkiezen een onderhandeling boven een gevecht. Dit heeft voor een groot deel te maken met het feit dat vrouwen leven geven aan kinderen. Om hun gezin en de gemeenschap in veiligheid te brengen gaan ze heel gemotiveerd een vredesproces in. Daarnaast hebben vrouwen een cruciale rol binnen de communicatie in een conflictgebied. Vrouwen kunnen beter in gesprek met rebellerende partijen aangezien zij niet worden gezien als een bedreiging. Ook zijn vrouwen een vertrouwenspersoon voor slachtoffers van seksueel geweld. Een vrouw zal nooit naar een mannelijke militair toestappen om over zo'n gevoelig onderwerp te praten. Daarom zijn vrouwen zonder uniform ook van belang in het vredesproces. Lokale vrouwengroepen kunnen daarbij een groot verschil maken.

Hoofdvraag

In welke mate is VN resolutie 1325 geïmplementeerd?

Als we kijken naar de implementatie van Resolutie 1325, schiet er nog een hoop tekort. Het grootste probleem is het ontbreken van een controlemechanisme. Resolutie 1325 is geen bindende wetgeving. Het is de morele plicht van lidstaten om aandacht te besteden aan de resolutie, maar daar zijn geen sancties aan verbonden. Zo kunnen landen niet worden gemonitord met betrekking tot het beleid dat wordt gevoerd ten aanzien van Resolutie 1325. Hierdoor is 1325 door veel landen aan de kant geschoven, met het gevolg dat er maar weinig actie ondernomen wordt voor de positie van vrouwen in vredesprocessen. Vooruitgang kan alleen worden bereikt door strengere naleving en meer aandacht voor vrouwen in conflictgebieden.

Daarnaast is er onvoldoende kennis over de lokale context. Meestal is er wel de bereidheid om iets met Resolutie 1325 te doen. Maar hoe organiseer je een inclusieve vredesmissie? Voor een antwoord op die vraag moet er gekeken worden naar de verhoudingen en normen en waarden die er heersen bij de lokale bevolking. Zo moeten overheden en militaire eenheden begrijpen dat je niet met een volledig mannelijke militaire eenheid naar het buitenland kan vertrekken. De lokale bevolking bestaat voor het merendeel uit vrouwen en vrouwen mogen niet met 'vreemde' mannen in gesprek. Ten tweede kunnen alleen vrouwen een vertrouwenspersoon voor slachtoffers van seksueel geweld zijn. Een vrouw zal nooit naar een mannelijke militair toestappen om dit soort gevoelige informatie te delen. Daarnaast is het ook belangrijk dat er vrouwen zonder uniform rondlopen. Ten slotte worden vrouwen niet gezien als bedreiging voor strijdende partijen, waardoor ze makkelijker in onderhandeling kunnen gaan. Dit is erg belangrijk aangezien er met behulp van deze informatie ingeschat kan worden hoe het staat met de veiligheid van de bevolking en het risico op conflicten in een gebied.

Desondanks zien we wel vooruitgang met betrekking tot het aantal landen dat een Nationaal Actieplan opstelt. Overheden krijgen hierbij hulp van andere landen, zo heeft Ierland een aantal landen in Afrika geholpen met de ontwikkeling van een Nationaal Actieplan. Dit klinkt positief, maar het probleem is dat de financiering rondom de plannen tekort schiet. Verschillende landen hebben een mooi plan, maar dat kan niet worden uitgevoerd omdat er geen geld voor is. Resolutie 1325 is de eerste resolutie van de Verenigde Naties over de rol van vrouwen in gewapende conflicten. Hiermee wordt op het hoogste niveau van veiligheid en stabiliteit erkend dat vrouwen een belangrijke rol spelen bij niet alleen het oplossen van conflicten, maar ook bij de preventie en

wederopbouw. Daarnaast legt de Veiligheidsraad de nadruk op het beschermen van vrouwen tegen oorlogsgeweld. Hiervoor moeten de afzonderlijke lidstaten kijken naar de inrichting van hun beschermingsmechanisme. Het is ook goed dat Resolutie 1325 een Veiligheidsraad resolutie is, aangezien dit hem veel sterker maakt dan een algemene aanbeveling van de Algemene Vergadering.

Een ander positief punt is de verwijzing naar Resolutie 1325 in elk mandaat voor een (vredes-)missie, ontwikkelingsprogramma of diplomatieke actie. Mocht er dan toch iets mis gaan, dan kunnen de vrouwen altijd verwijzen naar het mandaat van de missie. Daar staat in dat vrouwen betekenisvol moeten participeren in vredesprocessen en dat zij een specifieke bescherming nodig hebben. Zo hebben de vrouwen in conflictsituaties een extra stok achter de deur.

De conclusie dat de implementatie van resolutie 1325 in heel Afrika achterligt, is dus incorrect. De vorderingen met betrekking tot de positie van vrouwen in conflictgebieden zijn erg plaatsgebonden. Neem bijvoorbeeld de Centraal Afrikaanse Republiek of Congo; daar nemen vrijwel geen vrouwen deel aan vredesonderhandelingen. Toch zetten veel maatschappelijke organisaties zich in om de vrouwen te steunen om wel aan die onderhandelingstafel te komen.

Ook is verbetering afhankelijk van de economische en politieke situatie. Vrouwen over de hele wereld delen een gemeenschappelijke belang van het in leven houden van hun kinderen, in Afrika in het bijzonder. Pas op het moment dat zij er financieel goed voor staan, kunnen ze het zich veroorloven om bezig te zijn met dit soort maatschappelijke problemen. Daarnaast hebben vrouwen over het algemeen geen of weinig politieke invloed. Juist in deze landen worden vredesonderhandelingen door machthebbers gevoerd. Een uitzondering daarop is Rwanda. Resolutie 1325 heeft daar veel betekend. In de jaren 90 heerste er een burgeroorlog. Het parlement dat werd samengesteld na deze periode van onrust, bestaat tot op de dag van vandaag voor bijna de helft uit vrouwen.

Toch zijn deze positieve berichten eerder uitzondering dan regel, want in de praktijk zie je dat de progressie erg tegenvalt. Dat geldt ook voor landen als Nederland en Zweden, waarvan gezegd kan worden dat zij de voorlopers zijn met betrekking tot Resolutie 1325. Er is een groot verschil tussen dat wat er op papier staat en wat er in de praktijk gebeurt. Uiteindelijk komt het neer op lobbywerk van maatschappelijke organisaties. Het is dan ook erg belangrijk dat er nog meer dan nu al het geval is een lobby op gang komt die meer aandacht vestigt op dit onderwerp. De Nederlandse vrouwenbeweging zet zich hier hard voor in, maar er is nog veel te winnen om lidstaten intensiever te betrekken bij het proces. De rol van vrouwen in gewapende conflicten krijgt steeds meer aandacht maar de implementatie van resolutie 1325 laat nog te wensen over.

We moeten af van de papieren tijger en op weg naar daadwerkelijke verandering.

Discussie

Binnen mijn onderzoek ben ik voor een groot deel ingegaan op de algemene inhoud van Resolutie 1325. Daarnaast heb ik mij gefocust op het continent Afrika. Voor vervolgonderzoek zou er gekeken kunnen worden naar de implementatie van 1325 in conflictgebieden in het Midden-Oosten. Na het uitbreken van de opstanden in 2011, kenmerkt Syrië zich door onveiligheid en onrust³⁵. Ook hier worden burgers in toenemende mate het slachtoffer van geweld, in het bijzonder vrouwen en kinderen. Daarnaast zijn het veelal de mannen die bij vredesonderhandelingen een vinger in de pap hebben. In tegenstelling tot de situatie in Syrië, heeft Resolutie 1325 wel zijn vruchten afgeworpen in Libië. Hier zijn vrouwen daadwerkelijk veiliger en worden zij meer bij vredesprocessen betrokken³⁶. Toch zijn de verbeteringen ook hier eerder uitzondering dan regel.

Daarnaast is het interessant om een soortgelijk onderzoek te doen naar de invloed die mannen hebben op een vredesproces. Uit mijn onderzoek kwam naar voren dat het betrekken van vrouwen cruciaal is voor het bereiken van een duurzame vrede. Maar wat voor specifieke kwaliteiten hebben mannen te bieden aan de onderhandelingstafel? Natuurlijk is het voor de uitkomst van ieder vredesproces het beste om aan tafel een evenwicht te hebben tussen mannen en vrouwen.

Het meest voor de hand liggende is om dit onderzoek over een aantal jaar te herhalen. Het lijkt mij heel interessant om de vorderingen te zien met betrekking tot de implementatie van Resolutie 1325. Tegen die tijd hoop ik dat de problemen rondom de financiën en algemene kennis met betrekking tot vrouwen in conflictsituaties zijn aangepakt. Aangezien we niet nog eens bijna twintig jaar kunnen wachten totdat er consistente verandering zichtbaar is.

Ten slotte vindt er eind oktober 2018 in de VN-Veiligheidsraad het jaarlijkse Open Debate on Women, Peace and Security plaats. Naar aanleiding van de uitkomsten van dit debat kan mogelijk ook vervolgonderzoek worden opgestart.

³⁵ <https://decorrespondent.nl/4629/deze-vijf-vrouwen-brengen-de-vrede-in-syrie-een-stap-dichterbij/1216796729247-4d40d0e9>

³⁶ <https://www.oneworld.nl/achtergrond/vrouwen-vredesonderhandelingen-een-succesverhaal/>

Nawoord

Het schrijven van mijn profielwerkstuk heb ik als erg interessant en leerzaam ervaren. Ik ben dan ook erg trots op het resultaat, maar ook blij dat ik deze periode kan afronden.

De plannen voor mijn onderwerp stonden al vrij snel vast. Het moest iets worden met vrouwen in vredesprocessen. Uiteindelijk ben ik uitgekomen op de implementatie van VN Resolutie 1325. Een onderwerp dat zich naast de participatie van vrouwen in vredesprocessen ook focust op de bescherming van vrouwen in conflictsituaties. Het was lastig om contact te leggen met deskundigen voor interviews. Veel van de diplomaten die ik heb benaderd hadden wel de bereidheid om mij verder te helpen, maar gewoonweg niet de tijd om met mij in gesprek te gaan. Vele e-mails later is het mij toch gelukt om in contact te komen met twee deskundigen, waar ik erg dankbaar voor ben. Het benaderen van de deskundigen (om met mij in gesprek te gaan) en het daadwerkelijk interviewen heeft mij op het punt van overtuigingskracht en (gespreks-)vaardigheden veel bijgebracht.

Hierbij wil ik ook mevrouw Scheurkogel-de Regt bedanken voor het begeleiden van mijn profielwerkstuk. Haar ondersteuning heb ik als erg prettig ervaren. Daarnaast wil ik Anna Chojnacka, Anne-Floor Dekker en Ted Strop - von Mijenfeldt in het bijzonder bedanken voor hun bereidheid om met mij te spreken.

Bibliografie

Actionaid. (2018, 18 juni). *De grootste winst in de nieuwe beleidsnota: vrouwenrechten en gendergelijkheid*. Geraadpleegd op 19 mei 2018, van <https://actionaid.nl/2018/06/18/de-grootste-winst-in-de-nieuwe-beleidsnota-vrouwenrechten-en-gendergelijkheid/>

Allison, S. (2015, 17 September). *Are women better peacekeepers? These UN officers think so*. Geraadpleegd op 9 september 2018, van <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/17/women-better-peacekeepers-un-officers-think-so>

Biddle, T. (2017, 6 December). *Woman as Peacemakers*. Geraadpleegd op 6 september 2018, van https://www.huffingtonpost.com/tabby-biddle/women-as-peacemakers_b_282997.html?guccounter=1

Deutekom, N. (2018, 19 mei). *...en bruid Meghan: sprookjesprinses die alles heeft*. Geraadpleegd op 20 mei 2018, van <https://nos.nl/artikel/2232554-en-bruid-meghan-sprookjesprinses-die-alles-heeft.html>

Femme au fone. (z.d.). *Over femme au fone*. Geraadpleegd op 3 juni 2018, van <http://femmeaufone.net/nl/femme-au-fone/item/121-over-femme-au-fone>

Fleshman, M. (2003, February). *Are women better peacemakers?* Geraadpleegd op 6 september 2018, van <https://www.un.org/africarenewal/magazine/february-2003/are-women-better-peacemakers>

Halaceli, M. (2016, 31 mei). *Deze vijf vrouwen brengen de vrede in Syrië een stap dichterbij*. Geraadpleegd op 11 oktober 2018, van <https://decorrespondent.nl/4629/deze-vijf-vrouwen-brengen-de-vrede-in-syrie-een-stap-dichterbij/1216796729247-4d40d0e9>

Lederer, E. (2017, 28 November). *Feminist Meghan Markle Is a Longtime Advocate for Women, Including at the UN*. Geraadpleegd op 20 mei 2018 van <https://www.nbclosangeles.com/news/national-international/Feminist-Meghan-Markle-Advocate-for-Women-UN-Women-460478763.html>

Meyboom, C. (2007, 20 mei). *Geen vrede zonder vrouwen; Resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad*. Geraadpleegd op 16 juni 2018, van http://www.vredesmagazine.nl/tijdschrift/Hollanditis.Nu/inhoud_no1/Resolutie1325.html

NAP1325. (2016, 8 March). *National action plan on women, peace and security*. Geraadpleegd op 1 juni 2018 van <https://wo-men.nl/wp-content/uploads/2016/05/FINAL-NAP-2016-2019.pdf>

Nobel Women's Initiative. (2011, May). *War on Women: Time for Action to End Sexual Violence in Conflict*. Geraadpleegd op 16 juni 2018, van <https://nobelwomensinitiative.org/wp-content/uploads/2013/09/war-on-women-web.pdf?ref=218>

OneWorld. (2015, 15 oktober). *Vrouwen in vredesonderhandelingen, een succesverhaal*. Geraadpleegd op 11 oktober 2018, van <https://www.oneworld.nl/achtergrond/vrouwen-vredesonderhandelingen-een-succesverhaal/>

O'Reilly, M., Ó Súilleabháin, A., Paffenholz, T. (2015, 1 June). *Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes*. Geraadpleegd op 6 september 2018, van <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2015/06/IPI-E-pub-Reimagining-Peacemaking.pdf>

Platform Vrouwen en Duurzame Vrede. (2014, 5 december). *Resolutie 1325 in de praktijk (Brochure)*. Geraadpleegd op 1 juni 2018, van <https://www.vrouwenenduurzamevrede.nl/wp-content/uploads/2015/03/Brochure-platform-2014-web.pdf>

Platform Vrouwen en Duurzame Vrede. (2006). *Wat is resolutie 1325 van de VN-Veilighedsraad (Brochure)?* Geraadpleegd op 16 juni 2018, van https://www.vrouwenenduurzamevrede.nl/wp-content/uploads/2015/03/brochure-2006_PlatformVDV_website.pdf

Stone, L. (2014, 11 August). *Can women make the world more peaceful?* Geraadpleegd op 6 september 2018, van <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/aug/11/women-conflict-peace-society>

United Nations Security Council. (2000, 31 oktober). *Resolution 1325*. Geraadpleegd op 1 juni 2018, van <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement>

United Nations Security Council. (2008, 19 June). *Resolution 1820*. Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1820>

United Nations Security Council. (2009, 30 September). *Resolution 1888*. Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1888>

United Nations Security Council. (2011, 27 October). *Resolution 2016*. Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2016>

United Nations Security Council. (2010, 16 December). *Resolution 1960*. Geraadpleegd op 22 augustus 2018, van <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1960>

United Nations Security Council. (2009, 27 October). *Resolution 1889*. Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1889>

United Nations Security Council. (2013, 18 October). *Resolution 2122*. Geraadpleegd op 22 augustus 2018, van <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2122>

UN. (2009, 8 februari). *Vrouwen Vrede en Veiligheid*. Geraadpleegd op 3 juni 2018, van <http://www.un.org/womenwatch/ianwge/taskforces/wps/nap/Belgium1325NAP.pdf>

UN. (2000, 31 mei). *Windhoek declaration*. Geraadpleegd op 3 juni 2018, van http://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/windhoek_declaration.pdf

Vice Versa. (2015, 1 september). *Vrouwen hebben een positieve invloed op vredesonderhandelingen*. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://hetnieuwe.viceversaonline.nl/dossier/vrouwen-hebben-positieve-invloed-op-vredesonderhandelingen/>

Vredesproces. (2017, 31 oktober). In Ensie. Geraadpleegd op 1 juni 2018, van <https://www.ensie.nl/wiktionary/vredesproces>

Vrouw. (z.d.). In Van Dale Online. Geraadpleegd op 28 mei 2018, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/vrouw#.WyTWtqczbb0>

Zijsta, S. (2010, 8 oktober). *Resolutie 1325: de belangrijkste feiten op een rij*. Geraadpleegd op 17 juni 2018, van <https://hetnieuwe.viceversaonline.nl/uncategorized/resolutie-1325-de-belangrijkste-feiten-op-een-rij/>

Bijlagen

Interview Ted Strop - von Meijenfeldt

(Voorzitter Platform Vrouwen & Duurzame Vrede en voormalig mensenrechtenadvocaat)

1. Wat herkent u vanuit uw functie van de ondervertegenwoordiging van vrouwen in vredesprocessen?

Ik ben van huis uit mensenrechtenadvocaat, dus ik ben in het algemeen van mening dat mensen een gelijkwaardige positie moeten hebben. Vanuit deze positie ben ik in het vredeswerk terecht gekomen. Door de jaren heen heb ik vrij veel gelezen en gezien. Zo herinner ik mij een foto van een vredesproces op de Balkan, ergens in de jaren 90 met alleen maar mannen aan tafel. Voor mijn gevoel klopte dit beeld niet, aangezien de helft van de bevolking uit vrouwen bestaat. Deze ondervertegenwoordiging begon mij steeds meer op te vallen in verschillende vredesprocessen. Zo ook in Colombia, Syrië en Afrika. Vrouwen moeten echt knokken voor een plekje aan de onderhandelingstafel en wanneer vrouwen wel vertegenwoordigd worden is hun positie veel lager. Ik denk dat je beide partijen nodig zult hebben als je een stabiele vrede wil stichten, want alleen vrouwen aan de onderhandelingstafel is ook geen gezonde verhouding. Er moet gezocht worden naar een evenwichtiger samenstelling.

2. Komt u (in uw werk of anderszins) in aanraking met VN-resolutie 1325 en/of één van de resoluties/actieplannen van VN-lidstaten die op 1325 voortborduren? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Binnen mijn functie als voorzitter van het Platform Vrouwen en Duurzame Vrede ben ik vanuit de Nederlandse lobby-kant betrokken bij Resolutie 1325. In 1993 heb ik deelgenomen aan de VN-mensenrechtenconferentie in Wenen, met het thema 'human rights are women's rights'. Tijdens de conferentie waren er veel slachtoffers aanwezig uit de Balkanoorlog om te spreken over het leed dat hen daar is aangedaan. Vervolgens werd in 1995 op de Wereld Vrouwenconferentie in Beijing het onderwerp "Vrouwen en gewapende conflicten" opgenomen in het Beijing Plan of Action. Waarna er een lobby tot stand kwam binnen de VN voor een Veiligheidsraadresolutie. UN Women Watch en WILPF waren daarbij de grootste organisaties die druk hebben gezet om Resolutie 1325 werkelijkheid te maken. Een jaar nadat in 2000 de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325 had aangenomen, riep Secretaris-Generaal Kofi Annan alle lidstaten op om een eigen nationaal actieplan op te stellen voor de uitvoering ervan. In ons land werd een kleine commissie aangesteld voor het opstellen van een eigen Nederlands Nationaal Actie Plan, maar eind 2006 liep het mandaat af zonder dat er veel bereikt was. In 2007 heeft minister Koenders dit punt weer opgepakt. Het eerste Nationaal Actie Plan werd hetzelfde jaar nog gepubliceerd met hulp van maatschappelijke organisaties en de overheid. Zo ben ik sinds 1993 betrokken bij het verspreiden van aandacht voor vrouwen in vredesprocessen.

3. Bent u (in uw werk of anderszins) geraakt door een persoonlijk verhaal over “vrouwen in vredesprocessen”? Zo ja, wilt u daar kort iets over vertellen.

Jazeker... in meerdere gevallen zelfs. Zoals ik al eerder noemde kwamen op de VN-mensenrechtenconferentie in Wenen de slachtoffers van de Balkanoorlog langs om hun verhaal te doen. Dit was heel erg heftig. Ook het proces dat de Liberiaanse vrouwen gevoerd hebben om de burgeroorlog binnen hun eigen land te beëindigen is erg heftig. ‘Pray the devil back to Hell’ is een geweldige documentaire die hierop ingaat. Een verhaal over hoe vrouwen uit Liberia met elkaar een einde aan de burgeroorlog maken. De Liberiaanse vrouwen hebben iedere week gedemonstreerd op het moment dat de president langs kwam. Uiteindelijk heeft dit ertoe geleid dat er vredesonderhandelingen werden gestart in Senegal. Alle mannelijke vredesonderhandelaars zaten in hetzelfde hotel. Grote groepen vrouwen hebben zich verenigd en zijn buiten het hotel gaan zitten. Ze zouden pas vertrekken op het moment dat er een vredesakkoord gesloten was. Wekenlang hebben de vrouwen dat volgehouden. Op een bepaald moment hebben ze zelf gedreigd om zich uit te kleden, want in Afrika is het een hele grote schande om een oudere vrouw naakt te zien. Zo werden de mannen gedwongen om met elkaar vrede te sluiten. Het is buitengewoon indringend geweest hoe die vrouwen daar voor hun doel hebben gestreden.

4. Wat is volgens u een specifieke kwaliteit van de vrouw waarmee zij iets kan toevoegen aan de onderhandelingstafel binnen het vredesproces? Licht uw antwoord toe.

Volgens mij hebben vrouwen een andere insteek als je kijkt naar het vredesproces. Vrouwen brengen een ander perspectief met zich mee. Voor vrouwen is het gezin en de sociale samenhang erg belangrijk. De grootste zorg van vrouwen in conflictgebieden is het in leven houden van hun kinderen. Met dat belang in hun achterhoofd gaan vrouwen heel gedreven een vredesproces in. Ook kunnen vrouwen naar mijn mening beter op hun intuïtie werken. Daarnaast is de aanwezigheid van de vrouw in het algemeen van belang, aangezien de belangen van de vrouwen anders niet behartigd worden. Zelf heb ik veel in de Raad van Commissarissen gezeten, meestal was ik de enige vrouw. Op zo’n moment zie je hoe erg je genegeerd wordt als je de enige vrouw bent met voor de rest alleen mannen. Zodra er een evenwichtiger samenstelling van zo’n Raad is, zie je dat de hele benadering veel inclusiever is. Toch zijn de mannen net zo hard nodig als vrouwen. Ik denk dat ze elkaar heel goed aanvullen en dat ze dus allebei heel hard nodig zijn.

5. Wat zijn naar uw oordeel de sterke punten van Resolutie 1325 en de aanvullende regelgeving om de rol van vrouwen in vredesprocessen te verbeteren? Zijn er naar uw mening ook zwakke punten in de regelgeving of het toezicht op de naleving van de regelgeving te benoemen? Graag toelichten.

Resolutie 1325 is geen bindende wetgeving. Het is een morele plicht van de lidstaten om hier rekening mee te houden, maar er zijn geen sancties of controlemechanismen verbonden aan de resolutie. Daarentegen moeten landen iedere vier jaar verplicht rapporteren wat de vorderingen zijn met betrekking tot het VN Vrouwenverdrag (CEDAW). Deze rapportageplicht ontbreekt er bij Resolutie 1325, hierdoor zie je veelal dat er vergeten wordt om vrouwen uit te nodigen met als gevolg dat er maar weinig actie ondernomen wordt voor de positie van vrouwen in vredesprocessen. Een positief punt is dat de resolutie er wel ligt. Het is ook goed dat Resolutie 1325 een Veiligheidsraad resolutie is, dat maakt hem veel sterker dan een algemene aanbeveling van de Algemene Vergadering.

6. Heeft VN-resolutie 1325 en alles wat daaruit is voortgekomen in de afgelopen 18 jaar ervoor gezorgd dat de situatie van vrouwen in vredesprocessen écht verbeterd is en/of de vrouwenrechten beter beschermd zijn? Kunt u een voorbeeld(en) noemen?

Over het algemeen kan er gezegd worden dat er meer aandacht is voor vrouwen in vredesprocessen. We zien de laatste tijd een toenemend aantal landen dat een Nationaal Actie Plan opstelt. Overheden krijgen hierbij hulp van andere landen, zo heeft Ierland een aantal landen in Afrika geholpen met de ontwikkeling van een Nationaal Actie Plan. Ook heb ik veel vooruitgang gezien op een congres in Ghana van het WLIPF. Daar waren veel nieuwe Afrikaanse afdelingen die toetraden tot de internationale organisatie (WLIPF). Dan zie je goed terug hoe ze in Afrika elkaar helpen om de positie van vrouwen in vredesprocessen te verbeteren. Zo is Resolutie 1325 voor veel vrouwen toch een stok achter de deur.

Toch denk ik dat er grote verschillen zijn tussen landen. Neem bijvoorbeeld Jemen. Daar is er geen enkele vrouw die ook maar enigszins deelneemt aan het vredesproces. Aan de andere kant wordt er vanuit Nederland heel hard gewerkt om de vrouwen in Jemen te steunen om aan die onderhandelingstafel te komen. Verbetering is ook afhankelijk van de politieke situatie. In veel landen hebben vrouwen geen of weinig politieke invloed. Juist in deze landen worden vredesonderhandelingen door machthebbers gevoerd. Een uitzondering is Rwanda. Resolutie 1325 heeft daar veel werk verzet. In de jaren 90 heerste er een burgeroorlog. Het parlement dat werd samengesteld na deze periode van onrust, bestaat tot op de dag van vandaag voor bijna de helft uit vrouwen. Ook moet er gekeken worden naar de economische situatie. Kijk bijvoorbeeld naar Afrika, de grootste zorg van de vrouwen daar is het in leven houden van hun kinderen. Zolang je er economisch slecht voor staat heb je geen aandacht voor je maatschappelijke positie.

7. Moet er (nog) meer regelgeving komen om de positie van vrouwen in oorlogen en hun rol in vredesprocessen te verbeteren? Zo ja, welke regels mist u?

Ik denk niet dat er meer regels zouden moeten komen. Het belangrijkste is dat de houding van overheden verandert. Vrouwen moeten een gelijkwaardige en gelijke positie krijgen binnen vredesprocessen en dit kan alleen bereikt worden door een cultuuromslag. Regelgeving is er genoeg, het moet alleen uitgevoerd worden. Het is belangrijk dat er meer aandacht aan dit onderwerp wordt besteed. In bepaalde kringen wordt er veel gesproken over Resolutie 1325, maar de meeste mensen hebben nog nooit van het onderwerp gehoord.

8. Moet er (vanuit de VN) een lobby op gang komen om de bestaande regels - nog meer dan nu al het geval is - onder de aandacht van de lidstaten te brengen én toe te zien op de naleving? Of heeft u een andere insteek?

Het is zeker belangrijk dat er nog meer dan nu al het geval is een lobby op gang komt om meer aandacht te vestigen op dit onderwerp. Wij, van het Platform Vrouwen en Duurzame Vrede, zijn daarbij betrokken. Vanuit de Nederlandse vrouwenbeweging zetten wij ons in op een vertaalslag van Resolutie 1325 naar lokaal niveau. Daarbij willen we de hulp inroepen van onder andere de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Om dit makkelijker te maken proberen wij als organisatie een koppeling te leggen met de 'Sustainable Development Goals'. Dit zijn zeventien doelstellingen waarvan de positie van vrouwen er één is. Kortom er is nog veel te winnen om lidstaten intensiever te betrekken bij het proces.

Interview Anne-Floor Dekker

(Program Manager Gender, Peace & Security van WO=MEN)

1. Wat herkent u vanuit uw functie van de ondervertegenwoordiging van vrouwen in vredesprocessen?

Vrouwen zijn eigenlijk in bijna alle vredesprocessen ondervertegenwoordigd. Als je kijkt naar de vredesprocessen die veelal op het nieuws langskomen, met de mensen die oorlog voeren en de VN-werknemers, zitten daar vrijwel nooit vrouwen bij. Wanneer vrouwen wel vertegenwoordigd worden, hebben ze een lagere positie en hebben dus veel minder te vertellen binnen de vredesonderhandeling.

2. Komt u (in uw werk of anderszins) in aanraking met VN-resolutie 1325 en/of één van de resoluties/actieplannen van VN-lidstaten die op 1325 voortborduren? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Wij (WO=MEN) zijn coördinator van het NAP 1325. Het NAP geeft de Nederlandse richtlijnen van Resolutie 1325 weer. WO=MEN werkt vanuit dat programma samen met hun eigen leden, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Defensie om vrouwen beter te kunnen beschermen in conflictgebieden en om de participatie van vrouwen binnen vredesprocessen te verbeteren.

3. Bent u (in uw werk of anderszins) geraakt door een persoonlijk verhaal over “vrouwen in vredesprocessen”? Zo ja, wilt u daar kort iets over vertellen.

Ja, in zoveel gevallen. Er zijn heel veel van onze leden die zelf betrokken zijn in conflictsituaties. Binnen ons werk trainen wij vrouwen in conflict, maar soms komt het ook voor dat we zelf moeten bemiddelen. Een collega, die ik heel goed ken, is voorzitter van VOND, een Nederlandse vrouwenorganisatie die zich richt op Darfur, een regio in Soedan. Ze was voor een project in Darfur. Daar zouden ze mannen en vrouwen trainen toen ze te horen kregen dat twee groepen jonge mannen met elkaar hadden afgesproken ergens op het platteland het één en ander met elkaar uit te vechten. De lokale bevolking heeft met steun van onze medewerker een radioprogramma benaderd. Die middag hoorde iedereen in de omgeving de familie van de twee groepen op de radio. ‘Wij zijn jullie moeders, wij zijn jullie zusters, wij zijn jullie tantes, wij roepen jullie op om niet met elkaar te gaan vechten’. Uiteindelijk is een conflict voorkomen doordat de gemeenschap er tussen is gesprongen. Door samen in gesprek te gaan en met hele kleine gebaren kan een conflict dus ook voorkomen worden.

4. Wat is volgens u een specifieke kwaliteit van de vrouw waarmee zij iets kan toevoegen aan de onderhandelingstafel binnen het vredesproces? Licht uw antwoord toe.

Ik denk niet dat het om een specifieke kwaliteit gaat die vrouwen kunnen brengen aan de onderhandelingstafel. Soms zeggen mensen dat vrouwen betere actoren zijn voor vrede en dialoog of ze hebben een zachtere aanpak. Ik geloof dat niet helemaal, voor een deel is dat misschien zo, maar voor een deel heeft het ook te maken met belangenbehartiging. De reden dat vrouwen aan de onderhandelingstafel zitten, is het feit dat zonder hun aanwezigheid de problematiek rondom vrouwen nooit gehoord zal worden. Wanneer vrouwen thuis zitten hebben zij geen inspraak op de manier waarop een conflict wordt opgelost, de machtsverhoudingen en de bescherming van betrokken partijen, omdat niemand hun

belangen vertegenwoordigd aan tafel. Binnen onderhandelingen en vredesprocessen zitten vrijwel alleen de botsende partijen aan tafel. Het gaat helemaal niet over het welzijn van vrouwen, jongeren en minderheidsgroepen. Deze belangen zullen daardoor nooit worden meegewogen. Daarom zijn vrouwen binnen het vredesproces van groot belang. Niet zozeer omdat zij beter zijn in het sluiten van een overeenkomst, maar omdat het akkoord pas echt inclusief is wanneer alle belangen worden meegewogen.

5. Wat zijn naar uw oordeel de sterke punten van Resolutie 1325 en de aanvullende regelgeving om de rol van vrouwen in vredesprocessen te verbeteren? Zijn er naar uw mening ook zwakke punten in de regelgeving of het toezicht op de naleving van de regelgeving te benoemen? Graag toelichten.

Het sterkste punt van Resolutie 1325 is het feit dat er op het hoogste niveau van veiligheid en stabiliteit werd erkend dat vrouwen een belangrijke rol spelen bij niet alleen het oplossen van conflicten, maar ook bij de preventie en wederopbouw. Daarnaast legt de Veiligheidsraad de nadruk op het beschermen van vrouwen tegen oorlogsgeweld. Hiervoor moeten de afzonderlijke lidstaten kijken naar de inrichting van hun beschermingsmechanisme, aangezien mannen, vrouwen, meisjes en jongens allemaal verschillende behoeftes hebben.

Een zwak punt van Resolutie 1325 is het ontbreken aan een controlemechanisme. Er zijn vele andere VN-verdragen die zijn opgesteld als 'binding treaty', zoals het VN Vrouwenverdrag (CEDAW), wat inhoudt dat landen zich aan de richtlijnen van het verdrag moeten houden en ook elke vier jaar door een comité worden gemonitord. Bij Resolutie 1325 missen deze strenge eisen. Dit heeft ertoe geleid dat Resolutie 1325 door veel landen aan de kant is geschoven. Het is vaak een kwestie van heel veel lobbyen door maatschappelijke organisaties of 'feministische landen', zoals Nederland, Zweden of Canada. Maar er is geen enkel land dat tegen een ander land zal zeggen dat ze niet goed bezig zijn ten opzichte van Resolutie 1325. Daarnaast zien we dat veel landen wel een nationaal actieplan 1325 hebben opgesteld, maar daar geen geld aan verbonden hebben. Dan hebben ze een heel mooi plan, maar dat kan dan niet worden uitgevoerd, omdat er geen geld voor is. Zolang overheden niet echt moeten, merk je dat er weinig motivatie is om de plannen werkelijkheid te maken.

6. Heeft VN-resolutie 1325 en alles wat daaruit is voortgekomen in de afgelopen 18 jaar ervoor gezorgd dat de situatie van vrouwen in vredesprocessen écht verbeterd is en/of de vrouwenrechten beter beschermd zijn? Kunt u een voorbeeld(en) noemen?

Formeel gezien is de situatie van vrouwen verbeterd. In vrijwel alle VN-missies wordt er verwezen naar Resolutie 1325. Zo hebben de vrouwen in conflictsituaties een extra stok achter de deur. Mocht er dan toch iets mis gaan, dan kunnen de vrouwen altijd verwijzen naar het mandaat van de missie. Daar staat in dat vrouwen onderdeel moeten zijn van het vredesproces en speciale bescherming nodig hebben. In de praktijk zien we alleen dat de progressie erg tegenvalt. Dat geldt ook voor landen als Nederland en Zweden, waarvan gezegd kan worden dat zij de voorlopers zijn met betrekking tot Resolutie 1325. Toch merk je een groot verschil tussen dat wat er op papier staat en wat er in de praktijk gebeurt.

Dit ligt voor een deel aan het feit dat er onvoldoende geld in wordt gestoken, maar er is ook onvoldoende kennis. Want hoe organiseer je nu een inclusieve vredesmissie? Wij geven veel training aan militairen in het buitenland. Daar zeggen zij veelal dat Resolutie 1325 volgens hen ook belangrijk is. Ze willen er iets mee doen, maar hoe dan? Kennisontwikkeling is daarbij van groot belang. Wij leggen bijvoorbeeld uit dat het heel erg belangrijk is dat je

zowel vrouwen als mannen in je militaire eenheid hebt. Zo worden vrouwelijke militairen naar Afghanistan gestuurd omdat het heel erg lastig is om informatie te vergaren bij de lokale bevolking als je een man bent. Het grootste deel van de lokale bevolking waar je mee te maken hebt zijn vrouwen en vrouwen mogen niet zomaar in gesprek met vreemde mannen. Met vrouwelijke militairen kan je veel makkelijker dat gesprek aangaan. Dit is erg belangrijk aangezien er met behulp van deze informatie ingeschat kan worden hoe het staat met de veiligheid van de bevolking en het risico op conflicten in dit gebied. Dit zou onmogelijk zijn wanneer we met een volledig mannelijke eenheid naar zo'n gebied zouden gaan.

Zo zijn er ook speciale missies, bijvoorbeeld in Zuid-Soedan en in Congo, die helemaal gericht zijn op het beschermen van vrouwen tegen seksueel geweld. Je kan het je zelf heel goed inbeelden dat jij als vrouwelijk slachtoffer van seksueel geweld niet naar een militair zal toestappen om je verhaal kwijt te kunnen en de dader aan te wijzen, een dader die veelal zelf ook militair is. Dat bestaat niet, ook niet in Nederland. Daarom is het zo belangrijk om vrouwen in je eenheid te hebben als aanspreekpunt en vertrouwenspersoon. Ook vrouwen zonder uniform. Dit heeft alles te maken met voldoende kennis opdoen over de culturele context van het gebied waar je naartoe gaat. Er moet meer kennis en begrip komen bij militairen, maar ook bij overheden, waarom het zo belangrijk is om een inclusieve militaire eenheid en voldoende kennis over de lokale situatie te hebben. Dat moet je kweken ook binnen Nederland. Dit alles sluit ook weer aan bij het feit dat er vaak een mooi plan is, maar de uitvoering tekort schiet.

7. Moet er (nog) meer regelgeving komen om de positie van vrouwen in oorlogen en hun rol in vredesprocessen te verbeteren? Zo ja, welke regels mist u?

Er is naar mijn mening geen reden om nieuwe regelgeving op te stellen. Iedere missie heeft een mandaat, daar staat in wat je wel en niet mag of moet doen. In vrijwel elk mandaat voor een missie, ontwikkelingsprogramma of diplomatieke actie staat tegenwoordig dat vrouwen betekenisvol moeten participeren in vredesprocessen en dat zij een specifieke bescherming nodig hebben. Wanneer deze onderdelen altijd overal in op worden genomen is er geen reden om nieuwe regelgeving te ontwikkelen. Er is al genoeg, we moeten het gewoon in de praktijk brengen.

Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende focal points, mensen die op de naleving van het mandaat toezien, zijn en dat er genoeg kennis is over de lokale context. Wanneer je een missie start moet je snappen welke verhoudingen en normen en waarden er heersen bij de lokale bevolking. Sommige landen hebben hele goede bedoelingen. Ze nodigen iedereen uit, moeder en vader, tante en oom, opa en oma. Maar als het hele gezin de uitnodiging accepteert, wie zorgt er dan voor de kinderen? De vrouwen hebben de taak om voor de kinderen te zorgen en het eten klaar te maken, dus zij blijven thuis. De reactie die wij dan terugkrijgen is meestal 'We hebben de vrouwen ook uitgenodigd, maar ze kwamen niet'. Ja, nogal logisch aangezien je er zelf voor hebt gezorgd dat ze geen mogelijkheid hadden om te komen. Wanneer we in Nederland ook iedereen van elk gezin zouden uitnodigen dan zouden de meeste vrouwen ook gewoon thuis blijven. Het is van belang dat er praktisch nagedacht wordt over de opzet. Als oplossing zou je bijvoorbeeld aparte bijeenkomsten kunnen houden, op verschillende tijden, voor mannen en vrouwen of op een andere manier oppas regelen.

8. Moet er (vanuit de VN) een lobby op gang komen om de bestaande regels - nog meer dan nu al het geval is - onder de aandacht van de lidstaten te brengen én toe te zien op de naleving? Of heeft u een andere insteek?

Als je kijkt naar het onder de aandacht brengen van dit onderwerp is WO=MEN heel erg actief. Daarnaast zijn er een heleboel andere netwerken van vrouwenrechten activisten die daar ook mee bezig zijn. Het is heel erg belangrijk dat het steeds weer onder de aandacht wordt gebracht. Het is namelijk een onderwerp waar in de media niet veel over gesproken wordt. De participatie van vrouwen binnen vredesprocessen en de bescherming van de vrouwenrechten zijn onderwerpen waar je alleen binnen bepaalde kringen veel over hoort. Voor heel veel mensen is het niet erg bekend, maar als je bij de VN-Veiligheidsraad werkt, bij een permanente missie of BUZA dan weet iedereen wel zo'n beetje van deze resolutie af.

Logboek

Wanneer	Tijd	Wat
06-12-2017	100 minuten	Inleidende les PWS en onderwerp zoeken
06-12-2017	30 minuten	Gesprek met Mw. Scheurkogel-De Regt over begeleiding en keuze onderwerp
09-12-2017	120 minuten	Literatuur/documentatie vinden
10-12-2017	30 minuten	Voorlopig bronnenlijstje maken en sturen naar Mw. Scheurkogel-De Regt
16-01-2017	20 minuten	Gesprek met Mw. Scheurkogel-De Regt over definitieve keuze onderwerp
10-02-2018	60 minuten	Literatuur/documentatie vinden
25-02-2018	60 minuten	Literatuuronderzoek (lezen bronnen)
21-03-2018	90 minuten	Literatuuronderzoek (lezen bronnen)
25-03-2018	45 minuten	Meer literatuur/documentatie vinden
26-03-2018	50 minuten	Schrijven PWS tijdens mentorles
06-04-2018	15 minuten	Gesprek Anna Chojnacka voorbereiden
07-04-2018	30 minuten	Telefoongesprek met gesprek met Anna Chojnacka (voormalig Jongerenvertegenwoordiger VN)
08-04-2018	80 minuten	Literatuuronderzoek (lezen bronnen)
09-04-2018	50 minuten	Schrijven PWS tijdens mentorles
10-04-2018	30 minuten	Opstellen voorlopige literatuurlijst
11-04-2018	120 minuten	Schrijven Plan van Aanpak
13-04-2018	120 minuten	Plan van Aanpak afmaken en Planning maken
13-04-2018	10 minuten	Mail aan Mw. Scheurkogel-De Regt met plan van aanpak, planning en voorlopige literatuurlijst
15-04-2018	90 minuten	Literatuuronderzoek (lezen resoluties)
15-04-2018	60 minuten	Schrijven uitnodiging voor interview
16-04-2018	50 minuten	Schrijven PWS tijdens mentorles
14-05-2018	50 minuten	Schrijven PWS tijdens mentorles
16-05-2018	20 minuten	Mail aan Anna Chojnacka met uitnodiging voor interview via haar netwerk te verspreiden.
19-05-2018	50 minuten	Literatuuronderzoek (lezen bronnen)
20-05-2018	120 minuten	Schrijven PWS (inleiding)
20-05-2018	15 minuten	Mail Mail aan Mw. Scheurkogel-De Regt met inleiding en uitnodiging interview
27-05-2018	90 minuten	Literatuur lezen
28-05-2018	50 minuten	Schrijven PWS tijdens mentorles
01-06-2018	90 minuten	Schrijven PWS (theoretisch kader)
03-06-2018	60 minuten	Schrijven PWS (theoretisch kader)
07-06-2018	10 minuten	Mail aan Mw. Scheurkogel-De Regt met theoretisch kader
09-06-2018	60 minuten	Schrijven PWS (aanpassing theoretisch kader)
10-06-2018	45 minuten	Interviewvragen bedenken
16-06-2018	90 minuten	Schrijven PWS (achtergrond 1325)
17-06-2018	60 minuten	Schrijven PWS (achtergrond 1325)
18-07-2018	15 minuten	Mail aan Anna Chojnacka
18-07-2018	90 minuten	Schrijven PWS (achtergrond 1325)
21-07-2018	30 minuten	Nieuwe / extra interviewvragen bedenken
20-08-2018	60 minuten	Schrijven PWS (achtergrond 1325 aangepast)
20-08-2018	60 minuten	Schrijven PWS (aanvullende resoluties)

22-08-2018	90 minuten	Schrijven PWS (aanvullende resoluties)
28-08-2018	120 minuten	Doorstart PWS op Fioretti
31-08-2018	10 minuten	Mail aan Mw. Scheurkogel-De Regt met PWS (concept)
02-09-2018	60 minuten	Schrijven PWS (aanvullende resoluties aangepast)
06-09-2018	10 minuten	Mail aan Anna Chojnacka
06-09-2018	90 minuten	Schrijven PWS (invloed en kwaliteiten vrouwen)
09-09-2018	60 minuten	Literatuur lezen (vrouwen)
09-09-2018	60 minuten	Schrijven PWS (invloed en kwaliteiten vrouwen)
10-09-2018	60 minuten	Schrijven PWS (aanpassing invloed en kwaliteit vrouwen)
10-09-2018	15 minuten	Mail aan Anna Chojnacka
10-09-2018	20 minuten	Mail aan Willemien Koning (Nederlandse VN Vrouwenvertegenwoordiger)
12-09-2018	10 minuten	Mail aan Willemien Koning
12-09-2018	20 minuten	Mail aan Anne-Floor Dekker (WO=MEN)
12-09-2018	15 minuten	Mail aan secretariaat Vrouwen en Duurzame Vrede
13-09-2018	10 minuten	Mail aan Anne-Floor Dekker
13-09-2018	5 minuten	Mail aan Willemien Koning
13-09-2018	20 minuten	Mails aan Yaron Oppenheimer (BUZA – Permanente vertegenwoordiging VN New York)
13-09-2018	30 minuten	Interviewvragen definitief gemaakt
13-09-2018	10 minuten	Mail aan Mw. Scheurkogel-De Regt met interviewvragen
14-09-2018	10 minuten	Mail aan Nina Krijnen (BUZA – NL VN Missie; Women, Peace en Security)
14-09-2018	5 minuten	Mail aan secretariaat Vrouwen en Duurzame Vrede
15-09-2018	15 minuten	Interviewvragen definitief maken en klaarmaken voor verzending
18-09-2018	10 minuten	Mail aan Anne-Floor Dekker met interviewvragen
19-09-2018	15 minuten	Mail aan Kristina Mader (NGO Working Group Women, Peace Security)
19-09-2018	45 minuten	Interview Anne-Floor Dekker
19-09-2018	120 minuten	Uitwerken interview deel 1
20-09-2018	90 minuten	Uitwerken interview deel 2
25-09-2018	10 minuten	Mail aan Ted Strop - von Meijenfeldt (Vrouwen en Duurzame Vrede)
26-09-2018	10 minuten	Mail aan Ted Strop - von Meijenfeldt met interviewvragen
02-10-2018	50 minuten	Interview Ted Strop - von Meijenfeldt
03-10-2018	90 minuten	Uitwerken interview deel 1
04-10-2018	90 minuten	Uitwerken interview deel 2
05-10-2018	90 minuten	Uitwerken interview deel 3
05-10-2018	10 minuten	Mail aan Mw. Scheurkogel-De Regt met PWS (concept)
06-10-2018	150 minuten	Schrijven PWS (interviews verwerken in PWS en bronnenlijst)
07-10-2018	90 minuten	Schrijven PWS (interviews verwerken in PWS en bronnenlijst)
07-10-2018	120 minuten	Schrijven PWS (beantwoording hoofdvraag)
08-10-2018	150 minuten	Schrijven PWS (beantwoording deelvragen)
08-10-2018	45 minuten	Afbeelding en citaat zoeken
09-10-2018	120 minuten	Schrijven PWS (n.a.v. input Mw. Scheurkogel-De Regt en afronden hoofdvraag)
10-10-2018	90 minuten	Controletekst
11-10-2018	60 minuten	Controletekst afmaken

11-10-2018	120 minuten	Schrijven PWS (o.a. discussie en nawoord)
12-10-2018	30 minuten	Beoordeling ingevuld t.b.v. Mw. Scheurkogel-De Regt en opgestuurd
13-10-2018	120 minuten	Final check juiste vermelding alle bronnen
14-10-2018	90 minuten	Laatste controle
14-10-2018	45 minuten	Opmaak
16-10-2018	60 minuten	Inhoudsopgave maken
18-10-2018	-	Printen PWS
19-10-2018	-	Inleveren
	4.990 minuten = 83 uur	